

Narcisse Tordoir in de KMSK in Brussel en – met Fendry Ekel – in CC Strombeek

‘Ik ben geen politiek kunstenaar’

Luk Lambrecht van CC Strombeek vroeg Narcisse Tordoir en de Indonesisch-Nederlandse kunstenaar Fendry Ekel voor een dubbeltentoonstelling over het thema ‘verontwaardiging’. In het kader daarvan slaagde Lambrecht er bovendien in om Tordoirs imposante ‘Fake Barok’ in het Forum van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten in Brussel getoond te krijgen.

Marc HOLLHOF

‘Fake Barok’ is een drevoudig drieluik met daarop een fotomontage over vluchtelingen, oorlog en ecologische rampen. Tordoir zag het als zijn bijdrage tot het Antwerpse barokjaar 2018. Het werk, 3,4 meter hoog en 28 meter breed, was bedoeld voor de zijbeuk van de Antwerpse kathedraal en zou beslist een hoogtepunt van het barokjaar geworden zijn. Maar helaas keurde de kerkfabriek het project af, mede omwille van de hoge installatiekosten.

Als ik precies een jaar nadat Tordoir mij vertelde over ‘Fake Barok’ opnieuw op bezoek ben in zijn atelier zijn de panelen die de ruimte tot de nok vullen, net verhuisd naar Brussel. De kunstenaar heeft het een beetje gehad met het project: de logistische en financiële problemen zijn hem over het hoofd gegreep. “Het is niet alleen een werk over vluchtelingen- en andere crisissen, het is zelf een crisiswerk geworden. Dat is typerend voor vandaag”, mijmert hij.

Het idee voor ‘Fake Barok’ ontstond na een bezoek aan Beaune waar hij naar ‘Het Laatste Oordeel’ van Rogier Van der Weyden ging kijken. Het inspireerde hem om een poging te doen er een 21ste-eeuws alternatief voor te zoeken. Hij begon met een drieluik opgebouwd uit de vele schokkende foto’s van Syrische vluchtelingen. Vooral één erg ‘bijbels’

aandoende foto – die in het meest linkse drieluik terug te vinden is – vormde het uitgangspunt voor het werk.

Het drieluik rond vluchtelingen groeide al vlug tot een negenluik rond de rampen van mekaar als één erg lang werk, een lange fries bestaande uit negen fotomontages die met zijn bekende techniek met pastel bij- en opgewerkt werd. Het geheel is een staalkaart van de gruwelen van deze tijd. In die zin is het ook een ‘laatste oordeel’: de mens kijkt onbegrijpend en machteloos naar de door hem veroorzaakte rampen. Van links naar rechts kaart Tordoir de vluchtelingenproblematiek, de oorlog en de opwarming van de aarde en andere ecologische rampen aan.

Tordoir noemt zichzelf een atheïst, maar hij heeft in feite een hedendaagse manier gevonden om een altaarstuk te schilderen dat aanknoopt bij de klassieke traditie. Een beetje jammer is dat zijn inspiratiebronnen, de vele foto’s, hun bewerkingen, en de voorstudies voor ‘Fake Barok’ die hij mij toont, nergens te zien zullen zijn – het zou een fraaie iconografische tentoonstelling zijn, een ‘oude’ meester waardig. De titel van het werk ‘Fake Barok’ refereert aan ‘Fake news’ maar ook en vooral aan opvattingen uit de 18de eeuw toen de barok – zelfs die van Rubens – als ‘fake’ beschouwd werd in vergelijking met de echte, klassieke kunst.

Strombeek

In CC Strombeek heeft Tordoir diagonaal doorheen de ruimte een grote muur opgetrokken, geen 28 meter breed zoals bij ‘Fake Barok’ in de Koninklijke Musea, maar toch bijna 20 meter. Daarop toont hij een selectie van werken uit heel zijn carrière die, van ver of dichtbij, iets met de sociale werkelijkheid te maken hebben. Van een eerste tekening gemaakt aan de academie in Antwerpen, werken uit zijn performancie-periode in de late jaren 70, of werk uit de jaren 80 toen hij iconen-achtige schilderijtjes maakte. Ook latere samenwerkingen met collega’s als Vincent Geyskens, en recente werken prijken erop. Heel Tordoirs diverse maar altijd verrassende en onconventionele manier van beelden maken komt aan bod. En in elk werk is er een link met de actualiteit, zie je de referentie naar de werke-

om naar nog meer gefilmde performances te kijken. Aerts versterkt het huiselijke, intieme door gekleurde verlichting. Aan de muren hangen tekeningen en schilderijen die ze uitlicht met warm licht, wat hun theaterlicht vergroot. “Het is een moeilijke ruimte doordat er veel zullen zijn”, aldus Aerts. “Ik wilde geen wanden zetten. Door ruimtes in de ruimte te maken, creëer ik hoekjes en scheidingen om werken te tonen.”

De benedenruimte baadt in fel licht en voelt meer als een tentoonstellingsruimte, maar ook hier is de aanpak bijzonder. Met minimale en geslaagde ingrepen deelt ze de ruimte op. Ze creëert mogelijkheden om veel werk te presenteren en rustpunten om het te bekijken. Twee wanden vormen een soort gang in de ruimte. De binnenzijde voelt huiselijk door de bekleding van behang en tapijt als decor voor een reeks schilderijen. Aan de buitenzijde hangen diverse werken op verschillende groottes. Ze deelt de ruimte ook op met lage muurtjes en sokkels. Om weer naar boven te gaan, lijken we door een kamer te wandelen waar de wanden bekleed zijn met behangpapier. Een muurprijnt op de binnenkoer betreft de buitenruimte knap bij de tentoonstelling. Eerder werkte ze al met gordijnen, nu creëert ze veel meer een setting. “De opstelling is heel organisch en groeide vanuit een visueel opzicht.” Alles vormt een geheel, maar er is meer. De deors geven ons het gevoel dat we even deel uitmaken van haar wereld. Eens we voorbij het decor kijken, volgt snel het besef dat we in tentoonstellingsruimte vertoeven. Zo zien we glurend door een gordijn slechts een hoek van de ruimte.

Textiel

“Ik word hoe langer hoe meer gevoelig voor de textuur van stoffen”, vertelt Aerts. “De gevoeligheid die ik heb voor papier, kleuren en hout, breid ik nu uit met stoffen. Het gebruik van textiel werkt voor mij op dezelfde manier als het zoeken naar de geschikte textuur op een paneel. Momenteel heb ik het gevoel dat ik overal in mijn werk stoffen kan inzetten.”

Ze maakt collages uit stof, wimpels, over-

Maquette van het Forum van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten in Brussel met Narcisse Tordoirs ‘Fake Barok’ © CC Strombeek, foto: Sophie Nuyten

lijkhed opduiken doorheen de verschillende lagen en filters van de schilder- en tekenkunst. De achtten op de lange muur getoonde werken, sommige groot, andere klein, vormen één werk dat Tordoirs worsteling doorheen de tijd met schilderkunst en realiteit toont.

“En toch ben ik geen politiek kunstenaar”, poneert Tordoir. “Ik toon een selectie uit werk dat aansluit bij de realiteit, maar er is veel meer werk dat niet zou passen bij het thema van de tentoonstelling”. Als adviseur aan de Nederlandse Rijksacademie kent hij de overvloedige discussies die er al over kunst en politiek gevoerd zijn. Daar wil hij niet aan meedoen. Hij is een schilder die zijn eigen ding doet, die met formele kwesties bezig is in zijn comfortabele studio, en slechts af en toe de werkelijkheid laat doordringen in zijn werk, uit verontwaardiging, maar ook in navolging van zijn grote voorbeelden. De 18de-eeuwse Venetiaan Tiepolo is zo’n voorbeeld (Tordoir toonde etsen van Tiepolo op zijn ‘Pink Spy’-tentoonstelling), en nu is het de beurt aan de Spaanse grootmeester Goya. Voor zijn ‘Fake Barok’ ging Tordoir foto’s maken van een 3D-versie van Goya’s beroemde ‘El Tres de Mayo de 1808 en Madrid’ in een wassenbeeldenmuseum in Madrid.

grote schilderijen op doek. Het veelvuldige gebruik van stof doet me anders kijken naar haar eerder werk. Plots valt op dat ze altijd al een zwak voor textiel had door haar aandacht voor geruite tafelkleden, dekens, gordijnen en dekbedden in schilderijen en tekeningen. Ook terugkerende motieven spelen een rol om werken uit verschillende periodes te verenigen. Het wolkiesbehang dient her en der als decor en ondergrond, maar ook gezichten, ogen en handen duiken overal op. In haar werken verbeeldt ze vaak mijmerende, observerende personages. Ze knipt ogen uit stoffen die dienen als kijkgaten met een voyeuristisch karakter. Wimpels en jeansjassen voorziet ze van gezichten. De jassen staan hier ook opgesteld als personages waarbij de staanders als benen en kapstok fungeren.

Dualiteit is een constante in haar werk, zowel in haar thematiek, materiaalk keuze als opstel-

Op de lange, diagonale muur na is er geen ander werk van Tordoir te bekijken in Strombeek. De rest van de tentoonstelling is gewijd aan werk van de Nederlandse-Indonesische kunstenaar Fendry Ekel, een oude bekende van Tordoir aan de Rijksacademie. Fendry kwam in 1987 met zijn moeder naar Nederland. Een groot doek toont alleen dat beslissende jaartal: ‘1987’. Na afgestudeerd te zijn keerde Fendry terug naar Indonesië – waar hij als een halve Nederlander wordt beschouwd. Identiteit en de Indonesische geschiedenis zijn de grote thema’s in zijn werk. Hij kaart de Nederlandse koloniale geschiedenis aan (nauwelijks minder gruwelijk dan de onze in Congo) of het Soekarno-regime. En hij doet dat in op zwarte achtergrond geschilderde schilderijen die de geschiedenis doen oplichten in de realiteit van vandaag.

Narcisse Tordoir ‘Fake Barok’ tot 4 februari in de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten, Regentenschapstraat 3, Brussel. Open di-vr van 10-17 u., za-zo van 11-18 u. www.fine-arts-museum.be
‘Narcisse Tordoir & Fendry Ekel’ tot 7 maart in CC Strombeek-Grimbergen, Gemeenteplein 1, Strombeek-Bever. Open ma-za van 10-22 u., zo van 10-18 u. www.ccstrombeek.be

ling. De wereld die ze neerzet, spreekt door de speelse en ongedwongen aard. We zijn meteen verleid door de grappige, aandoenlijke en kwetsbare manier waarop ze zichzelf en haar omgeving verbeeldt. Al snel stuten we op een duister kantje waar perversie, ongemak en eenzaamheid de bovenhand krijgen. Lachen en wenen staan dicht bij elkaar. Dat maakt haar werk net zo aantrekkelijk. Door de encensering komt de uitgebreide selectie van druk en kleurrijk werk, bestaande uit diverse schaalverschillen en materialen, uitstekend tot haar recht. Ze transformeert de ruimte, maakt haar wereld haast tastbaar en geeft haar werk een nieuw leven.

‘Ontmaskerd Maske’ tot 18 februari in Cultuurhuis De Warande, Warandestraat 42, Turnhout. Open van wo-zo van 10-17u. www.warande.be

Oud en nieuw werk van Nel Aerts in De Warande

Oeuvre in een nieuw jasje

In cultuurhuis De Warande in Turnhout toont Nel Aerts eerder en recent werk. Het vormt een bont, energiek en consistent geheel. Ze tilt haar oeuvre naar een hoger niveau door het gebruik van textiel en een doordachte opstelling. De ruimtelijke invulling biedt een beleving waardoor het voelt alsof we haar wereld even betreden. Stoffen vergroten de tactiliteit, geven de ruimte mee vorm en fungeren als bindmiddel tussen materialen en vormgeving.

Indra DEVIENDT

De opgestelde werken dateren van 2009 tot 2017. “Ik wilde mijn volledige kunstpraktijk eens samen exposeren en de werken met elkaar in relatie brengen”, vertelt Nel Aerts (*1987). “Er zijn werken die ik niet eerder in België of slechts één avond toonde. Het is leuk om ze nu samen te zien. De reeksen in mijn werk toon ik door elkaar om te zien hoe ze op elkaar reageren. Daarnaast maakte ik nieuw werk voor deze ruimte.”

De bovenste ruimte in De Warande ademt een gezellige sfeer. Bij het binnenkomen is meteen een gefilmde performance van Aerts achter een doorschijnend gordijn te horen. Verder vormen grote lappen textiel een kamer die een groot deel van de ruimte inneemt. Daarin staan zitbanken overtrokken met stof

‘De gevoeligheid die ik heb voor papier, kleuren en hout, breid ik nu uit met stoffen. Het gebruik van textiel werkt voor mij op dezelfde manier als het zoeken naar de

Nel Aerts, tentoonstellingszicht ‘Nel Aerts - Ontmaskerd Maske’, 2017, De Warande Turnhout

